

УДК 342.9

*С. С. Чернявський,
доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
доцент кафедри цивільного, господарського та кримінального права
Відкритого міжнародного університету розвитку людини "Україна"*

АДВОКАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

У статті досліджено адвокатську діяльність у контексті адміністративного права. Адвокатська діяльність є об'єктом адміністративно-правового регулювання. Адвокатська діяльність є незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту. Розглянуто специфічні ознаки адміністративно-правового регулювання адвокатської діяльності.

Ключові слова: адміністративне право, адвокатська діяльність, адміністративно-правового регулювання, державне управління, предмет адміністративного права.

Адвокатура відіграє важливу роль у житті українського суспільства, що, в свою чергу, вимагає від неї високої професійності, незалежності та ефективності щодо здійсненні своїх функцій. Прийняття, у зв'язку із цим, нового Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» мало б сприяти досягненню відповідних цілей та завдань, які ставляться перед цим інститутом, та які не можна було повною мірою реалізувати у межах існуючого законодавства, адже, як стверджується, переважна більшість положень Закону України «Про адвокатуру» не відповідає сучасному стану суспільних відносин і викликам, що постали перед українською адвокатурою.

Важко назвати сферу суспільних правовідносин, в яких не беруть участь адвокати. Адвокатська діяльність здійснюється у класичних сферах: здійснення захисту осіб, які підозрюються у скоєнні кримінальних злочинів, осіб, що знаходяться під арештом та іншими запобіжними засобами, захисту обвинуваченого в суді, захисту осіб, які підозрюються у скоєнні адміністративних правопорушень у цивільних, сімейних, господарських, екологічних, податкових, митних та інших справах.

Адвокатська діяльність – це діяльність, в основі якої є захист прав людини, надійність та реальне здійснення цього захисту у найважливіших сферах суспільного життя. Необхідність забезпечення охорони й захисту прав та законних інтересів громадян та юридичних осіб шляхом здійснення адвокатської діяльності є найвищим критерієм демократичності, гуманності.

Адвокатська діяльність є досить складним і багатоаспектним процесом, тому дана проблематика розглядалася частково такими вченими, як В. Авер'янов, Н. Безсмертна, А. Берлач, А. Бірюков, В. Галуцько, А. Комзюк, В.

Комзюк, В. Олефір, В. Петков, С. П'ятков та іншими. Але питання адвокатської діяльності в контексті адміністративного права повноцінно не розглядалося і тому потребує подальшого дослідження.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу теорії адміністративного права та діючого законодавства адвокатської діяльності в контексті адміністративного права. Для досягнення поставленої мети було поставлено наступні завдання: провести загальнотеоретичний аналіз адвокатської діяльності у контексті адміністративного права; розглянути специфічні ознаки адміністративно-правового регулювання адвокатської діяльності. Відповідно, наукова новизна полягає у тому, що отримала подальшого розвитку адвокатська діяльність у контексті адміністративного права як об'єкта суспільних відносин, які виникають, змінюються або припиняються безпосередньо у зв'язку із здійсненням завдань і функцій державного управління по керівництву господарською, соціально-культурною і адміністративно-політичною сферами здійснюється публічно-правовими методами.

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у п. 2 ч. 1 ст. 1 визначив, що адвокатська діяльність є незалежною професійною діяльністю адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту [1].

Також законом було визначено основні види адвокатської діяльності:

1. захист;
2. представництво;
3. інші види правової допомоги.

З погляду організаційної структури, юристи можуть здійснювати адвокатську діяльність індивідуально шляхом створення адвокатського бюро та колективно шляхом об'єднання з іншими адвокатами в адвокатські об'єднання.

Проте, незалежно від організаційної форми, яку було обрано для здійснення професійної діяльності, вся адвокатська робота базується на певній системі принципів, що висвітлюють порядок організації об'єднань, способи їх діяльності, характеризують моральні критерії оцінки адвокатської роботи.

Серед таких принципів перш за все слід назвати: 1) верховенство закону; 2) добровільність; 3) незалежність; 4) самоврядування; 5) демократизм; 6) колегіальність; 7) гуманізм; 8) гласність; 9) конфіденційність [2, с. 367].

Окремо законодавство про адвокатську діяльність закріплює норму, яка стосується гарантій адвокатської діяльності. Зокрема, законодавчо встановлено, що професійні права, честь і гідність адвоката охороняються законом; забороняється будь-яке втручання в адвокатську діяльність, вимагання від адвоката, його помічника, посадових осіб і технічних працівників адвокатських об'єднань відомостей, що становлять адвокатську таємницю. З цих питань вони також не можуть допитуватись у якості свідків. Документи, пов'язані з виконанням адвокатом доручення, не підлягають оглядові, розголошенню чи вилученню без згоди адвоката. Забороняється прослуховування телефонних розмов адвокатів у зв'язку з оперативнорозшуковими заходами без санкції

органів прокуратури. Не допускається офіційне негативне реагування з боку правоохоронних органів (дізнання, слідства, суду) на правову позицію адвоката у справі [2, с. 367].

Адміністративне право одна з провідних галузей у правовій системі України, а також фундаментальна галузь публічного права. Воно є необхідним інструментом у регулюванні діяльності структур виконавчої влади, місцевого самоврядування, державних і недержавних підприємств, установ, організацій. Норми адміністративного права охороняють відносини, що складаються під впливом різних галузей права.

Адміністративне право органічно пов'язане з виконавчою владою та державним управлінням. Його норми є правовою основою побудови державного управління та ефективного функціонування найбільш активної та потужної державної підсистеми апарату державного управління.

Адміністративне право створює певний правовий режим для здійснення управлінських функцій, що є найважливішою умовою впорядкованості сфери державного управління. Закріплення в юридичних нормах правил поведінки (яким чином слід діяти в конкретній ситуації, від чого слід утриматися, що робити категорично заборонено тощо) надає управлінським відносинам юридичного характеру, перетворює неправові відносини на формально-обумовлені. Суспільні відносини, врегульовані адміністративним правом, пов'язані з виконавчою і розпорядчою діяльністю держави. Адміністративне право чинить регулюючий вплив на такі суспільні відносини, які виникають, змінюються або припиняються безпосередньо у зв'язку із здійсненням завдань і функцій державного управління, тобто з практичною діяльністю органів виконавчої влади держави та інших компетентних суб'єктів по керівництву господарською, соціально-культурною і адміністративно-політичною сферами. Проте, деякі сторони діяльності органів виконавчої влади можуть регулюватися не тільки адміністративним правом, але й цивільним, трудовим, фінансовим, аграрним та іншими галузями права [3, с. 4].

Предметом адміністративного права є суспільні відносини, які виникають з метою реалізації і захисту прав громадян, створення нормальних умов для функціонування громадянського суспільства й держави. Такі відносини пов'язані з: 1) діяльністю органів виконавчої влади; 2) внутрішньо організаційною діяльністю інших державних органів, підприємств, установ, організацій; 3) управлінською діяльністю органів місцевого самоврядування; 4) здійсненням іншими недержавними суб'єктами делегованих повноважень органів виконавчої влади; 5) здійсненням правосуддя у формі адміністративного судочинства.

Предмет адміністративного права охоплює широке коло відносин, зміст яких об'єктивно потребує правового врегулювання за допомогою специфічних методів, механізмів. Остання обставина дозволяє визначити адміністративне право як профільюючу галузь, яка разом із кримінальним і цивільним правом утворює юридичну основу, обов'язкову частину очолюваної конституційним правом системи [4].

Специфічними ознаками адміністративно-правового регулювання адвокатської діяльності є наступні: це різновид соціального регулювання зі специфічними рисами, що характеризуються загальністю, обов'язковістю, конкретністю, державною примусовістю, стабільністю і прогнозованістю; це один із засобів державного впливу на суспільні відносини з метою забезпечення охорони й захисту прав та законних інтересів громадян та юридичних осіб та публічного інтересу суспільства і держави; являє собою систему, здійснюється за допомогою різноманітних елементів: норм права, правових відносин, актів тлумачення і застосування правових норм та ін., при цьому норма права є основою правового регулювання; характеризується наявністю специфічного предмету, методів, видів та стадій впливу на суспільні відносини з метою їх урегулювання; предметом правового регулювання є суспільні відносини, пов'язані з адвокатською діяльністю, здоров'я фізичних осіб та різних форм власності, впорядкування яких неможливо забезпечити без норм права; метод правового регулювання – це сукупність юридичних способів забезпечення охорони й захисту прав та законних інтересів громадян та юридичних осіб; до типів правового регулювання відносять загальний дозвіл та звільнення від заборони, до стадій – правова регламентація, конкретизація прав і обов'язків та фактична реалізація [5].

Адміністративно-правове регулювання адвокатської діяльності можна визначити як сукупність основоположних засобів (норм права, правових відносин, актів тлумачення і застосування правових норм та ін.) державного впливу на суспільні відносини з метою забезпечення охорони й захисту прав та законних інтересів громадян та юридичних осіб та публічного інтересу держави і суспільства, що характеризується наявністю специфічного предмета, методів, типів та стадій впливу на суспільні відносини з метою їх урегулювання.

Адвокатська діяльність є об'єктом адміністративно-правового регулювання і розглядається як система суспільних відносин, які виникають щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту (фізична або юридична особа, держава, орган державної влади, орган місцевого самоврядування, в інтересах яких здійснюється адвокатська діяльність), які врегульовуються нормами адміністративного права з метою забезпечення охорони й захисту прав та законних інтересів громадян та юридичних осіб, дотримання балансу публічних інтересів фізичних і юридичних осіб, держави й суспільства в цілому [6].

Отже, адвокатська діяльність є досить широкою за своєю природою, тому суспільні відносини, які виникають, змінюються або припиняються безпосередньо у зв'язку із здійсненням завдань і функцій державного управління по керівництву господарською, соціально-культурною і адміністративно-політичною сферами здійснюється публічно-правовими методами та підлягає регулюванню адміністративним правом.

Література:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI // Офіційний вісник України. 2012 р. – № 62. – стор. 17. – стаття 2509. – код акту 62964/2012.
2. Гусарев С. Д., Тихомиров О. Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності) // Навчальний посібник. К. : Знання, 2005. – 655 с.
3. Кісіль З. Р. Адміністративне право : навч. посіб. / З. Р. Кісіль, Р. В. Кісіль. – 3-тє вид. – К. : ЦУЛ, 2011. – 696 с.
4. Адміністративне право України: Підручник/ Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін.; За ред. Ю. П. Битяка. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — 544 с.
5. Єщук О.М. Поняття адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lawproperty.in.ua/articles/-4-/125-2012-05-01-07-19-06.html>
6. Орловська І.Г. «Адвокатська діяльність як об'єкт адміністративно-правового регулювання» // Форум права. – 2013. – №2. – Режим доступу : <http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/FP/>

Чернявский С. С. Адвокатская деятельность в контексте административного права

В статье исследована адвокатская деятельность в контексте административного права. Адвокатская деятельность является объектом административно-правового регулирования. Адвокатская деятельность является независимой профессиональной деятельностью адвоката по осуществлению защиты, представительства и предоставления других видов правовой помощи клиенту. Рассмотрены специфические признаки административно-правового регулирования адвокатской деятельности.

Ключевые слова: административное право, адвокатская деятельность, административно-правовое регулирование, государственное управление, предмет административного права.

Cherniavskiy S. S. Advocacy in the context of administrative law

The article examines advocacy in the context of administrative law. Advocacy is subject to administrative regulation. Advocacy is an independent professional activity of the lawyer regarding to the protection of representation and other legal aid client. Consider specific features of the administrative regulation of advocacy.

Keywords: administrative law, advocacy, administrative regulation, governance, the subject of administrative law.